

به نام خدا

بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور
۱۵. واگذاری سهام (خصوصی سازی)

مقدمه

در بند «الف» تبصره «۲» لایحه بودجه موضوع واگذاری سهام شرکت‌های دولتی مورد توجه قرار گرفته است. علت درج بند مذکور آن است که براساس قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی می‌بایست واگذاری شرکت‌های دولتی گروه یک ماده (۲) قانون مذکور تا پایان قانون برنامه چهارم توسعه (سال ۱۳۹۰) و کلیه واگذاری‌ها تا پایان سال ۱۳۹۳ خاتمه پیدا می‌کرد که به دلیل عدم ختم فرایند واگذاری‌ها در زمان قانونی، مهلت مذکور هرساله در لوایح بودجه سنواتی تمدید می‌شود. در این گزارش با هدف بررسی واگذاری سهام دولتی در راستای اجرای بند «الف» تبصره «۲» در بخش «منابع حاصل از واگذاری»، عملکرد دولت در زمینه واگذاری‌های سال ۱۴۰۰ و میزان تحقق تکالیف بودجه‌ای مورد ارزیابی قرار گرفته و درخصوص مبالغ تعیین شده برای منابع حاصل از واگذاری سهام دولتی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ نیز اظهارنظر شده است. مصارف حاصل از واگذاری سهام دولتی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ نیز در بخش بعدی گزارش مورد بررسی قرار گرفته است.

منابع حاصل از واگذاری

در جدول ۱ گزارش حاضر، مقایسه ارقام مربوط به منابع حاصل از واگذاری در قانون بودجه سال ۱۴۰۰ و لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ به همراه عملکرد هشت‌ماهه ارقام بودجه سال ۱۴۰۰ ارائه شده است. همان‌طور که در این جدول مشاهده می‌شود، از حدود ۹۶۰ هزار میلیارد ریال مصوب در قانون بودجه سال ۱۴۰۰، عملکرد واگذاری‌ها در هشت‌ماهه ابتدایی سال، حدود ۸ هزار میلیارد ریال بوده که تحقق یک درصدی را نسبت به میزان مصوب هشت‌ماهه نشان می‌دهد. شایان ذکر است مبلغ ۸ هزار میلیارد ریال مذکور نیز مربوط به دریافت اقساط واگذاری‌های سال‌های گذشته بوده و در هشت‌ماهه ابتدایی سال ۱۴۰۰، واگذاری صورت نگرفته است.

هیئت واگذاری^۱ در اولین جلسه خود در سال جاری، مورخ ۱۴۰۰/۲/۲۰، فهرست واگذاری با تعداد ۱۹۳ بنگاه را به تصویب رساند.^۲ همچنین در صورتجلسه مورخ ۱۴۰۰/۷/۱۸ هیئت مذکور نیز مقرر شد نام شرکت‌های کشت و صنعت و دامپروری مغان، بین‌المللی مهندسی ایران (ایریتک) و کشت و صنعت نیشکر هفت‌تپه در فهرست بنگاه‌های قابل واگذاری سال ۱۴۰۰ درج گردد.

مشخصات لایحه

دوره یازدهم - سال دوم

شماره ثبت:

۷۱۵

شماره چاپ:

تاریخ چاپ:

معاونت پژوهش‌های

اقتصادی

دفتر مطالعات بخش عمومی

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۳۰۱۷۹۳۶

تاریخ انتشار:

۱۴۰۰/۱۱/۱۰

۱. هیئت واگذاری در هشت‌ماهه ابتدای سال ۱۴۰۰ تنها چهار جلسه برگزار کرده است.

۲. در جلسه مذکور با خروج موقت بنگاه‌های «صندوق بیمه کشاورزی»، «توسعه ایرانگردی و جهانگردی» و «فولاد میبد» از فهرست بنگاه‌های مشمول واگذاری تا پایان سال ۱۴۰۰ موافقت و با خروج عنوان شرکت «هواپیمایی کیش» از فهرست مذکور مخالفت شد. همچنین با درج سهام قابل واگذاری متعلق به ایمیدرو در پنج شرکت و سهام شرکت سرمایه‌گذاری‌های خارجی ایران در سه شرکت موافقت شد.

براساس مصوبات جلسات هیئت واگذاری در هشت ماهه ابتدای سال جاری و براساس گزارش ۶ ماهه تفریح تبصره‌های قانون بودجه سال ۱۴۰۰ دیوان محاسبات کشور، واگذاری ۱۲ بنگاه تصویب شده که از این تعداد عرضه پنج بنگاه لغو شده (بانک تجارت، بانک ملت، گوشت یزد، ایران ترانسفو و صنایع آلومینیم جنوب) و هفت بنگاه نیز عرضه ناموفق داشته‌اند که عبارتند از: ملی کشت و صنعت دامپروی پارس، مجتمع صنعتی اسفراین، صنایع چوب، فلز، پلاستیک و الکترونیک سیماچوب، تولید و بهره‌برداری از سد و نیروگاه شهید عباسپور، گسترش کاتالیست ایرانیان، پتروشیمی هگمتانه و بانک صادرات.

در قانون بودجه سال ۱۴۰۰ علاوه بر تصویب ۹۶۰ هزار میلیارد ریال برای منابع حاصل از واگذاری‌ها، ۱۵۰۰ هزار میلیارد ریال واگذاری خارج از سقف بودجه ذیل بند «و» تبصره «۲» (۱۳۰۰ هزار میلیارد ریال واگذاری سهام در جزء «۱» و ۲۰۰ هزار میلیارد ریال اموال و دارایی‌های غیرمنقول مازاد در جزء «۲» حکم مذکور مدنظر قرار گرفته است) به منظور تداوم همسان‌سازی حقوق بازنشستگان و... در نظر گرفته شده است که مجموع تکالیف بودجه‌ای از محل واگذاری سهام شرکت‌های دولتی را به حدود ۲۳۰۰ هزار میلیارد ریال افزایش می‌دهد. شایان ذکر است که تا پایان هشت ماهه ابتدایی سال، واگذاری در راستای تحقق منابع بند «و» نیز صورت نگرفته است. البته تلقی اولیه دولت مطابق روال بودجه سال ۱۳۹۹ آن بود که مضمون بند «و» حکایت از اعطای مجوز انتقال سهام به شیوه رد دیون دارد و در همین راستا هیئت وزیران مصوبه شماره ۵۸۹۴۲ هـ مورخ ۱۴۰۰/۵/۱۱ را به منظور انتقال مستقیم سهام به سازمان تأمین اجتماعی، صندوق بازنشستگی کشوری و برخی نهادهای دیگر (به ارزش ۱۱۰۰ میلیارد ریال) به تصویب رساند؛ لیکن متن بند «و» تبصره «۲» قانون بودجه ۱۴۰۰، نسبت به متن لایحه بودجه ۱۴۰۰ به نحوی تغییر کرد که برداشت مجوز رد دیون از آن نمی‌شود و بر همین اساس، مصوبه دولت عملاً خلاف بند مذکور بوده و ملاک عمل قرار نگرفت. با این حال پس از این اتفاق، مجدداً مجوز انتقال مستقیم سهام شرکت‌های دولتی موضوع جزء «۱» بند «و» تبصره «۲» قانون بودجه سال ۱۴۰۰ در مصوبه شورای عالی هماهنگی اقتصادی مورخ ۱۴۰۰/۸/۱۹ صادر شد.

جدول منابع حاصل از واگذاری‌ها در قانون بودجه سال ۱۴۰۰ و لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ (میلیارد ریال)

سال ۱۴۰۱		سال ۱۴۰۰			عنوان درآمدی
رشد نسبت به قانون ۱۴۰۰	لایحه	درصد تحقق نسبت به مصوب هشت ماهه	عملکرد هشت ماهه	قانون	
-۳۶	۳۰,۰۰۰	۲۶	۸,۱۸۰	۴۷,۰۰۰	منابع حاصل از واگذاری سهام شرکت‌های دولتی (ردیف ۱(۳۱۰۵۰۱)
-۲۴/۶	۶۷۸,۰۰۰	-	۰	۹۰۰,۰۰۰	منابع حاصل از واگذاری سهام، سهم‌الشرکه، اموال، دارایی و... (۳۱۰۵۰۲)
۰	۲,۰۰۰	۲۵	۳۴۰	۲۰,۰۰۰	منابع حاصل از فروش سهام و سهم‌الشرکه شرکت‌های دولتی وابسته به وزارت جهاد کشاورزی (۳۱۰۵۱۵)
-۱۰۰	-	-	۰	۱۰,۰۰۰	منابع حاصل از فروش سهام و دارایی‌های مالی موضوع بند «د» تبصره «۲» (۳۱۰۵۱۶)
-	۱,۰۰۰	-	-	۰	واگذاری باقی‌مانده سهام دولت در بانک‌ها و بیمه‌ها (۳۱۰۸۰۱)
-۲۶	۷۱۱,۰۰۰	۱	۸,۵۲۰	۹۵۹,۰۰۰	مجموع

مأخذ: محاسبات پژوهش.

۱. در قوانین بودجه سنواتی قبل از سال ۱۳۹۹، ردیف ۳۱۰۵۰۱ مربوط به مبالغ واگذاری در همان سال (حصه نقدی واگذاری‌ها) و ردیف ۳۱۰۵۰۲ مربوط به دریافت اقساط واگذاری سال‌های قبل بود، اما در تبصره «۲» قانون بودجه سال ۱۳۹۹ و قانون بودجه سال ۱۴۰۰، واگذاری سهام متعلق به دولت و شرکت‌های دولتی در بنگاه‌های مشمول واگذاری از طریق صندوق‌های سرمایه‌گذاری قابل معامله (ETF) مورد توجه قرار گرفت و مقرر شد منابع حاصل از این نوع واگذاری به ردیف ۳۱۰۵۰۲ جدول ۵ لایحه بودجه واریز شود. در جدول ۵ لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ نیز به دلیل تغییر روند واریز منابع حاصل از واگذاری به ردیف‌های ۳۱۰۵۰۱ و ۳۱۰۵۰۲، علی‌رغم تصریح در تبصره «۲» لایحه مذکور مبنی بر واریز منابع به ردیف ۳۱۰۵۰۱ که مربوط به حصه نقدی واگذاری‌هاست، منابع حاصل از واگذاری‌ها در ردیف ۳۱۰۵۰۲ درج شده و ردیف ۳۱۰۵۰۱ برخلاف روال گذشته، به منابع حاصل از دریافت اقساط واگذاری‌ها اختصاص پیدا کرده است.

در بند «الف» تبصره «۲» لایحه بودجه سال ۱۴۰۱، منابع حاصل از واگذاری شرکت‌های دولتی حدود ۷۱۰ هزار میلیارد ریال در نظر گرفته شده است. نکته قابل توجه در این خصوص اینکه در بند «الف» تبصره مذکور با به کار بردن عبارت «منتقل نماید» در سطر دوم و همچنین جمله آخر بند «الف» (به منظور ثبات بخشی به بازار سرمایه، دولت مجاز است در صورت عدم آمادگی بازار سرمایه در جذب سهام موضوع این بند، معادل سهام فروش نرفته را به دستگاه‌های اجرایی ذی‌نفع واگذار یا منتقل و یا اوراق مالی اسلامی منتشر نماید)، مجوز واگذاری مستقیم سهام برای دولت صادر شده و در صورتی که دولت نتواند ارقام مندرج در لایحه را از فروش سهام تأمین کند، می‌تواند سهام شرکت‌های دولتی را به صورت مستقیم به دستگاه‌های اجرایی ذی‌نفع واگذار نماید. اگر منظور از دستگاه‌های اجرایی ذی‌نفع دستگاه‌های دولتی باشند، این حکم مغایر با قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم (۴۴) قانون اساسی و همچنین سیاست‌های کلی اصل چهارم (۴۴) است. زیرا براساس تبصره «۱» بند «الف» و همچنین بند «ب» ماده (۳) قانون مذکور، دولت مکلف است سهام خود را در شرکت‌ها به بخش‌های خصوصی، تعاونی و عمومی غیردولتی واگذار نماید و مجاز به واگذاری سهام به بخش غیردولتی نیست. موضوع واگذاری سهام به بخش‌های خصوصی، تعاونی و نهادهای عمومی غیردولتی در جزء «۱» بند «الف» سیاست‌ها نیز مورد تصریح قرار گرفته است. بر همین اساس واگذاری سهام به بخش دولتی نقض صریح قانون و سیاست‌های مذکور است.^۱

اگر مراد از دستگاه‌های اجرایی ذی‌نفع، نهادهای عمومی غیردولتی نظیر صندوق‌های بازنشستگی باشد، به دلیل واگذاری مستقیم سهام و از بین بردن رقابت در فرایند واگذاری، با سیاست‌های کلی اصل چهارم (۴۴) قانون اساسی^۲ و روح قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم (۴۴) در تعارض است.

با فرض عدم امکان انتقال مستقیم سهام به ذی‌نفعان و الزام دولت به واگذاری سهام دولتی، در خصوص تحقق رقم ۷۱۰ هزار میلیارد ریالی تعیین شده در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ ابهام وجود دارد. برای تحقق رقم مذکور با فرض حصة نقدی ۵۰ درصد^۳ در قراردادهای واگذاری، لازم است حدود ۱۴۰۰ هزار میلیارد ریال سهام شرکت‌های دولتی در سال ۱۴۰۱ واگذار شود تا مبلغ ۷۱۰ هزار میلیارد ریال واگذاری تحقق پیدا کند که بر این اساس با توجه به روند واگذاری‌ها در سال‌های اخیر، امکان تحقق ۱۴۰۰ هزار میلیارد ریال واگذاری سهام شرکت‌های دولتی در یک سال، بسیار دور از ذهن است.

با توجه به آنچه عنوان شد، به نظر می‌رسد در تحقق منابع حاصل از واگذاری شرکت‌های دولتی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ تردید وجود داشته و به همین دلیل دولت در بند «الف» تبصره «۲» لایحه بودجه، مجوز انتقال مستقیم سهام را درخواست کرده است.

۱. تصویب بند «الف» تبصره «۲» لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ به دلیل مغایرت با قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم (۴۴) قانون اساسی، به رأی دوسوم نمایندگان نیاز دارد (براساس ماده (۱۸۱) قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی). همچنین تغییر سیاست‌های کلی اصل چهارم (۴۴)، مغایر بند «۱» اصل یکصد و نهم (۱۱۰) قانون اساسی کشور است.

۲. در صدر بند «ج» سیاست‌های مذکور، به جهت‌گیری خصوصی‌سازی در راستای افزایش کارایی و رقابت‌پذیری و گسترش مالکیت عمومی تصریح شده است. همچنین در بخش الزامات واگذاری در بند مذکور به مواردی همچون قیمتگذاری سهام در بورس، فراخوان عمومی با اطلاع‌رسانی مناسب جهت ترغیب و تشویق عموم به مشارکت در واگذاری‌ها و اصلاحات لازم در خصوص بازار، قیمتگذاری محصولات و مدیریت مناسب برای افزایش بازدهی شرکت‌ها در فرایند واگذاری اشاره شده است.

۳. براساس جزء «۲» بند «الف» ماده (۴۰) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم (۴۴) قانون اساسی، تهیه آیین‌نامه نظام اقساطی واگذاری به عنوان یکی از وظایف و اختیارات هیئت واگذاری آمده است. بر همین اساس، هیئت مذکور «آیین‌نامه نظام اقساطی واگذاری و...» را در تاریخ ۱۳۸۷/۱۲/۱۸ تصویب کرد. براساس ماده (۲) آیین‌نامه مذکور، واگذاری می‌تواند با پیشنهاد سازمان خصوصی‌سازی و تصویب هیئت واگذاری به صورت نقد و اقساط انجام شود. همچنین در ماده (۴) آیین‌نامه، حداقل میزان دریافت نقدی (حصة نقدی) براساس قیمت پایه واگذاری تعیین شده است. شایان ذکر است که براساس تبصره ذیل ماده (۴)، هیئت واگذاری می‌تواند خارج از چارچوب آیین‌نامه مذکور در تعیین حصة نقدی معامله عمل کند.

شایان ذکر است که علاوه بر بند «الف» تبصره «۲» لایحه بودجه سال ۱۴۰۱، در تبصره «۱۹» لایحه مذکور حکمی در خصوص واگذاری شرکت‌های دولتی درج شده است. در جزء «۲» بند «ز» تبصره مذکور آمده است که دولت می‌تواند برای اجرای تکالیف بودجه ۱۴۰۱ و در صورت درخواست دستگاه‌های اجرایی دارای اعتبار از محل مصارف عمومی دولت از جمله صندوق‌های بازنشستگی کشوری و لشکری، از طریق وزارت امور اقتصادی و دارایی نسبت به واگذاری سهام و سهم‌الشرکه خود در بنگاه‌های مشمول واگذاری در سقف منابع ردیف‌های درآمدی ۳۱۰۵۰۱ و ۳۱۰۵۰۲ اقدام نماید.

بر این اساس، دولت بنا دارد در صورت عدم تکافوی منابع برای ایفای تعهدات خود نسبت به دستگاه‌های دارای اعتبار از محل مصارف عمومی (که عمدتاً صندوق‌های بازنشستگی مورد نظر بوده است) در سال ۱۴۰۱، به واگذاری مستقیم سهم تا سقف حدود ۷۱۰ هزار میلیارد ریال (جمع ردیف‌های ۳۱۰۵۰۱ و ۳۱۰۵۰۲ جدول ۵) اقدام کند.

با توجه به اینکه اعتبارات پیش‌بینی شده برای دستگاه‌ها در بودجه، به‌خودی خود برای اشخاص اعم از حقیقی و یا حقوقی ایجاد حق نمی‌کند و استفاده از اعتبارات باید با رعایت مقررات مربوط به خود به‌عمل آید،^۱ همان‌طور که پیش‌تر گفته شد، واگذاری مستقیم سهام به دستگاه‌های مذکور، اگر دولتی باشند ناقض سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم (۴۴) و قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم (۴۴) قانون اساسی است و اگر نهاد عمومی غیردولتی باشد، (با توجه به اینکه در قالب رد دیون قرار نگرفته)^۲ به دلیل نقض رقابت در فرایند واگذاری، با سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم (۴۴) قانون اساسی و روح قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم (۴۴) در تعارض است. این نکته شایان ذکر است که براساس بند «الف» تبصره «۲» لایحه بودجه سال ۱۴۰۱، کلیه مصارف حاصل از واگذاری در جدول ۱۳ لایحه (که منطبق بر جزء «۱» بند «د» سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم (۴۴) قانون اساسی و ماده (۲۹) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم (۴۴) قانون اساسی است)، تعیین شده و مصارف موضوع جزء «۲» بند «ز» تبصره «۱۹» (که قرار است در سقف ردیف‌های درآمدی ۳۱۰۵۰۱ و ۳۱۰۵۰۲ باشد)، در جدول شماره ۱۳ لایحه دیده نشده است. همچنین هرگونه تغییر در جدول ۱۳ لایحه برای شمول جزء «۲» بند «ز» تبصره «۱۹»، مغایر سیاست‌ها و قانون مذکور است.

موضوع دیگری که درخصوص جزء «۲» بند «ز» تبصره «۱۹» باید مورد توجه قرار گیرد این است که دستگاه‌های مندرج در حکم مذکور، برای انجام وظایف و تعهدات خود نیاز به نقدینگی داشته و سهام اعطایی به آنها، لزوماً نقدشوندگی مطلوبی ندارد و این موضوع، مشکلات صندوق‌های بازنشستگی را تشدید خواهد کرد.

همچنین در بند «ه» تبصره «۱۸» لایحه بودجه نیز به دولت اجازه داده شده تا سقف ۳۰۰ هزار میلیارد ریال سهام و سهم‌الشرکه خود را در شرکت‌های دولتی (و همچنین اموال منقول و غیرمنقول) صرف افزایش سرمایه در بانک‌های دولتی نماید. البته در متن حکم مذکور شفاف نیست که مجوز اعطای مستقیم سهام برای افزایش سرمایه صادر شده یا اینکه فروش سهام و سپس استفاده از وجوه حاصل از آن برای افزایش سرمایه مورد نظر بوده است. در صورتی که فروش سهام و استفاده از وجوه آن برای افزایش سرمایه مورد نظر باشد، به دلیل تصریح موارد مصرف وجوه در بند «د» سیاست‌های کلی و ماده (۲۹) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم (۴۴) قانون اساسی، می‌بایست موارد مصرف وجوه توسط بانک‌ها از محل سرمایه افزایش یافته، منطبق بر یک یا چند مورد از موارد مصرف مذکور در احکام پیش‌گفته باشد. اما در صورتی که اعطای مستقیم سهام مورد نظر باشد، اگر از سهام مشمول واگذاری برای این منظور استفاده شود (گروه‌های

۱. به‌موجب ماده (۵۰) قانون محاسبات عمومی کشور.

۲. از آنجایی که واگذاری‌های موضوع جزء «۲» بند «ز» تبصره «۱۹» به نهادهای عمومی غیردولتی در قالب رد دیون نیست، جزء «۴» ماده (۶) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل‌وچهارم (۴۴) قانون اساسی را نقض نمی‌کند.

یک و دو موضوع ماده (۲) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی، همان‌طور که پیش‌تر گفته شد با تبصره «الف» بند «۱» و همچنین بند «ب» ماده (۳) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی متعارض است. شایان ذکر است که اگر از سهام غیرقابل واگذاری (گروه سه) برای افزایش سرمایه بانک‌های دولتی استفاده شود، با توجه به بند «ج» ماده (۳) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی که مالکیت در این دسته از شرکت‌ها را تنها برای دولت مجاز شمرده، باز هم شائبه مغایرت با قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی وجود خواهد داشت.^۱ زیرا شرکت‌های زیرمجموعه بانک‌های دولتی، شرکت دولتی محسوب نمی‌شوند^۲ و امکان واگذاری سهام گروه سه به بانک‌های مذکور وجود ندارد. لذا بهتر آن است که در متن حکم، به فروش سهام و سپس اختصاص وجوه حاصل از آن برای افزایش سرمایه بانک‌ها صراحتاً اشاره شود. همچنین لازم است ردیف مربوط به فروش سهام و اختصاص آن برای افزایش سرمایه بانک‌ها در جدول ۵ لایحه ذیل ردیف ۳۱۰۵۰۲، اضافه شده و در سرجمع منابع حاصل از واگذاری شرکت‌های دولتی لحاظ شود، در غیر این صورت خلاف اصل جامعیت و شمولیت بودجه (اصل پنجاه و دوم (۵۲) قانون اساسی) است.

مصارف حاصل از واگذاری

مصارف منابع حاصل از واگذاری براساس ماده (۲۹) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی در هشت بند مشخص شده است. در بند «الف» تبصره «۲» لایحه بودجه سال ۱۴۰۱، به دولت اجازه داده شده مصارف مربوط به واگذاری بنگاه‌های دولتی را از طریق جدول ۱۳ که منطبق بر هشت بند مصرح در ماده (۲۹) قانون مذکور است، پرداخت کند. نکته قابل توجه در خصوص مصارف واگذاری‌ها، حذف جدول ۱۸ از لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ است. در لوایح بودجه سال‌های گذشته، جدول ۱۸ با عنوان «توزیع اعتبارات موضوع واگذاری سهام و سهم‌الشرکه دولت» که مربوط به بازپرداخت بدهی‌ها و تعهدات دولت از طریق بخشی از وجوه حاصل از واگذاری‌هاست، درج می‌شد که در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ حذف شده است.

مجموع اعتبارات اختصاص داده شده به جدول ۳۱۳ در هشت ردیف، ۷۰۸ هزار میلیارد ریال است (معادل مجموع منابع حاصل از واگذاری دو ردیف ۳۱۰۵۰۱ و ۳۱۰۵۰۲ جدول ۱) که نسبت به رقم ۴۷ هزار میلیارد ریالی قانون بودجه سال ۱۴۰۰، بیش از ۱۵ برابر شده است. علت افزایش بالای رقم مذکور این است که در قانون بودجه سال ۱۴۰۰، تنها ردیف ۳۱۰۵۰۱ که رقم اقساط واگذاری در آن درج شده بود (۴۷ هزار میلیارد ریال) به جدول شماره ۱۳ اختصاص پیدا کرده و ۹۰۰ هزار میلیارد ریال مصوب از محل واگذاری‌های جدید (مندرج در ردیف ۳۱۰۵۰۲ جدول شماره ۵ لایحه)، در قالب جدولی با شماره ۱-۱۳ با عنوان «توزیع و پرداخت اعتبارات مربوط به مصارف واگذاری بنگاه‌های دولتی» درج شده بود که در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ این روند اصلاح شده و همه منابع حاصل از واگذاری در قالب جدول ۱۳ لحاظ شده است. شایان ذکر است که براساس گزارش ۶ ماهه تفریح تبصره‌های قانون بودجه سال ۱۴۰۰ دیوان محاسبات

۱. با توجه به اینکه مصادیق شرکت‌هایی غیرقابل واگذاری در بند «ج» سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی آمده است، واگذاری شرکت‌های مذکور با سیاست‌های کلی نیز مغایر است.

۲. به موجب ماده (۴) قانون محاسبات عمومی کشور.

۳. این نکته شایان ذکر است که در تخصیص اعتبارات به جدول ۱۳، برخی از درصدهای تعیین شده در قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی رعایت نمی‌شود. برای مثال می‌توان به سهم ۳۰ درصدی تعاونی‌های فراگیر ملی اشاره کرد که در سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی نیز تصریح شده و عدم رعایت آن، مغایر بند «۱» اصل یکصد و دهم (۱۱۰) قانون اساسی است.

کشور، از مبلغ ۴۷ هزار میلیارد ریالی مصوب در جدول ۱۳ نیز تنها حدود ۱،۱۴۰ میلیارد ریال برای مصارف هشت‌گانه جدول مذکور در نیمه اول سال پرداخت شده که معادل ۵ درصد میزان مصوب ۶ ماهه است.

نکته‌ای که باید مورد توجه قرار گیرد اینکه در متن بند «الف» تبصره «۲» لایحه بودجه سال ۱۴۰۱، واریز منابع حاصل از واگذاری شرکت‌های دولتی تنها به ردیف ۳۱۰۵۰۱ جدول ۵ و پرداخت از طریق جدول ۱۳ تصریح شده است. این در حالی است که مجموع اعتبارات اختصاص داده شده به جدول ۱۳، معادل مجموع دو ردیف ۳۱۰۵۰۱ و ۳۱۰۵۰۲ است. بر همین اساس لازم است در متن بند «الف» تبصره «۲» لایحه، ردیف ۳۱۰۵۰۲ نیز مورد تصریح قرار گیرد.

جمع‌بندی

تحقق منابع ۷۱۰ هزار میلیارد ریالی در نظر گرفته شده از محل واگذاری‌ها در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ با تردیدهای مهمی روبه‌رو است. بر همین اساس **پیشنهاد اول** آن است که (با رعایت آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی) منابع حاصل از واگذاری در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ کاهش یافته و مبلغی در حدود ۵۰۰ هزار میلیارد ریال برای آن در نظر گرفته شود که تحقق آن محتمل‌تر است. **پیشنهاد دوم** و مهم‌تر، حذف عبارت «یا منتقل» از سطر اول و حذف جمله «به‌منظور ثبات‌بخشی به بازار سرمایه ... منتشر نماید» از قسمت آخر متن بند «الف» تبصره «۲» لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ و **لغو مجوز دولت برای انتقال مستقیم سهام** است. به‌نظر می‌رسد با کاهش منابع حاصل از واگذاری‌ها به رقم واقعی‌تر ۴۰۰ الی ۵۰۰ هزار میلیارد ریال و امکان تحقق بالای رقم مذکور در سال ۱۴۰۱، نیازی به انتقال مستقیم سهام نیست. **همچنین** برای انطباق اعتبارات اختصاص داده شده به جدول ۱۳ با منابع حاصل از واگذاری مصرح در بند «الف» تبصره «۲» لایحه، لازم است عبارت «به ردیف‌های ۳۱۰۵۰۱ و ۳۱۰۵۰۲ جایگزین عبارت «ردیف ۳۱۰۵۰۱» در بند «الف» تبصره مذکور شود.